

НАУЧНИ ПРОЯВИ, ПОСВЕТЕНИ НА 1000-ГОДИШНИНАТА ОТ СМЪРТТА НА БЪЛГАРСКИЯ ЦАР САМУИЛ († 6 ОКТОМВРИ 1014 Г.)

Георги Н. Николов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

От началото на 2014 г. Национален комитет, начело с министър-председателя на Република България и Организационен комитет с председател акад. Васил Гюзелев подготвя осъществяването на редица научни прояви за отбелязване на годишнината от смъртта на българския цар Самуил (997 – 1014). Някои от тях вече бяха проведени: изложба в Регионален исторически музей – Благоевград (април 2014 г.); Национален студентски поход „По местата на Самуилова България“, с участието на студенти от българските университети в България, Гърция, Албания и Република Македония (1 – 6 юни 2014 г.); етноложка експедиция в Петричко и Дупнишко (юни 2014 г.); пленер на български художници на тема „Самуиловите воини“ (16 – 20 юни 2014 г.); студентска коференция „1000 години Самуилова България“ в Благоевград (3 – 4 септември 2014 г.); постерна изложба „Ненадминат по сила и ненадминат по храброст. Българският цар Самуил († 1014)“, която се представя в страната и чужбина; Национална изложба в НБКМ „Св. св. Кирил и Методий“ на тема „Цар Самуил – величие и трагизъм“ (18 септември – 18 октомври 2014 г.). През септември от печат излезе и научнопопулярната монография на проф. Петър Петров Самуил – царят воин. София 2014, 131 с. (издание на Македонски научен институт – София). За отбелязването на паметната дата бяха изработени лого и цветни плакати (автор проф. Кирил Гогов).

На 1 октомври в Националния исторически музей беше открита изложба, посветена на историята на Охридската архиепископия. На паметната дата 6 октомври в централната сграда на БАН бяха представени експонатите на изложбата *„Църквата в Самуилова България“*, дело на Центъра за славяно-византийски проучвания и Кирило-Методиевския научен център. На 7 октомври в изложбената зала на Националния археологически институт с музей беше открита друга историко-археологическа изложба *„Цар Самуил († 1014) в битка за България“*. На следващия ден, 8 октомври, в Националната художествена галерия беше открита и изложбата *„Цар-Самуиловият век в творчеството на български художници“*.

В подготовка е заснемането на пълнометражен документален филм *„Комитопулитe: Българската епопея“* с режисьор и сценарист Константин Чакъров и с участието на проф. Пламен Павлов. Същевременно на 9 и 10 октомври, съответно в Благоевград и Петрич, беше премиерата на документалния филм *„1014 – последната година на българския цар Самуил“* (режисьор и сценарист Валери Яков, БНТ – Благоевград).

Предстои издаването на няколко академични исторически изследвания, свързани с епохата на цар Самуил. В подготовка е едно от най-важните издания, посветено на българските епиграфски паметници от X – XI в., дело на българските учени проф. Анна-Мария Тотоманова и проф. Казимир Попконстантинов. Под печат са още няколко книги, написани от български учени: В. Тъпкова-Заимова. *„Българи родом...“* *Комитопулитe, цар Самуил и неговите потомци според историческите извори и историографската традиция*; Пл. Павлов. *Векът на българския цар Самуил*; Г. Н. Николов. *Българският цар Самуил*. Предстои публикуването на археологическия материал от разкопките на Самуиловата крепост, проведени през последните години. В специални издания ще бъдат издадени и научните трудове от всички проведени в България конференции през 2014 г.

Няколко бяха подготвяните научни форуми (кръгли маси и конференции) за историята на Самуилова България. На 3 октомври в НБКМ „Св. св. Кирил и Методий“ се проведе национална кръгла маса на тема *„Образът на цар Самуил. Художествена литература, история, фолклор, изкуство“*, организирана от НБКМ и Института за литература при БАН. Бяха дискутирани произведения на художественото слово, дело на български и чужди автори от Средновековието до наши дни.

На 9 октомври в град Петрич се проведе Международна научна конференция *„Хиляда години от битката при Беласица и от смъртта на цар Самуил“*. Централно място в докладите на участниците зае изследването на битката в Беласица планина (29 юли 1014 г.) и края на ранносредновековното Българско царство. Бяха разгледани широк кръг проблеми от историята на Самуилова България (изворознание, историография, археология, епиграфика, езикознание, политическа идеология, държавна традиция и др.).

Безспорно, кулминация в научната дейност, посветена на цар Самуил, бе Международната научна конференция на тема *„Европейският югоизток през втората половина на X – началото на XI век. История и култура“*, която се проведе в централната сграда на Българската академия на науките в София от 6 до 8 октомври 2014 г.

В програмата на конференцията се включиха 43 български и 22 чуждестранни учени, специалисти от различни сфери на хуманитаристиката (история, филология, езикознание, литургика, църковна музика, изкуствознание, археология, епиграфика, сигилография, нумизматика). От българска страна бяха представени следните научни институции: Българска академия на науките, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Нов български университет, Институт за исторически изследвания при БАН, Институт за литература при БАН, Институт за балканистика с център по тракология „Ал. Фол“ при БАН, Институт за изследване на изкуствата при БАН, Кирило-Методиевски научен център, Център за славяно-византийски проучвания „Иван Дуйчев“, Национална художествена академия, Национален исторически музей, Национален археологически институт с музей, РИМ – Шумен, РИМ – Велико Търново, Археологически музей – Варна, Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, Държавна агенция „Архиви“.

Сред чуждестранните участници в конференцията личат имената на много изтъкнати византинисти и медиевисти от Европа и САЩ. С доклади се представят учени от Австрия (Михаило Попович), Албания (Константинос Гякумис), Белгия (Френсис Томсън), Великобритания (Джонатан Шепърд), Германия (Петер Шрайнер и Даниел Цийман), Гърция (Николаос Муцопулос, Федон Малингудис, Ангелики Деликари), Италия (Антонио Риго), Полша (Мачией Саламон и Кирил Маринов), Русия (Дмитри Поливянни, Сергей Иванов, Алексей Пентковски), САЩ (Ян Младжов), Сърбия (Любомир Максимович, Бояна Кръсманович, Сърджан Пириватрич), Франция (Жан-Клод Шейне).

През първия ден на конференцията бяха прочетени 19 пленарни доклада, а на 7 и 8 октомври заседанията се проведеха в три секции: „История“, „Литература и изкуство“ и „Археология“.

В разнообразната и интердисциплинарна проблематика на конференцията са включени много интригуващи заглавия, посветени на широк кръг въпроси от миналото на Българското царство през X – XI в. и управлението на цар Самуил и неговите наследници. Сред тях изпъкват редица интересни теми: историческите изследвания и изворите за епохата, комитопулите в българската историческа памет, фронтите на българо-византийската война от X – XI в., ролята на Унгария и сръбските княжества, битката при крепостта Ключ,

ослепяването на Самуиловите воители, смъртта и погребението на цар Самуил, литературата и изкуството в българските земи през X – XI в., българската музика през X – XII в. и др.

Несъмнено е, че българската научна общност отбеляза по достоен начин 1000-годишнината от епохалния българо-византийски двубой. Геройството и величавият подвиг на българите, водени от Самуил – самодържавния цар на българите, заслужават това. Дано всички българи, където и да са те, станат съпричастни с делото на нашите велики предци, погинали за България.

**SCIENTIFIC EVENTS DEVOTED TO THE MILLENNIAL
ANNIVERSARY OF THE DEATH OF THE BULGARIAN TSAR
SAMUIL († OCTOBER 6, 1014)**

✉ **Dr. Georgi N. Nikolov, Assoc. Prof**
University of Sofia
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504, Sofia, Bulgaria
E-mail: gnikolov2@gmail.com